

Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау министрлігі
Оңтүстік Қазақстан Медицина академиясы
«Ішкі аурулар пропедевтикасы» кафедрасы

Презентация

Тақырыбы: Энтеральді дәрілік заттарды қолдану: таблетка, ішке қабылдауға арналған порошок, тамшылар, капсулалар.

Орындаған: Жумагулова А.Б.

Тобы: В-ЖМҚА-07-19

Қабылдаған: Абдукаримова Ж.М.

Шымкент 2021

Жоспар

- I. Кіріспе
- II. Негізгі бөлім
  - 2.1. *Дәрі-дәрмекті ағзаға енгізу жолдары*
  - 2.2. *Энтералдық тәсілдің артықшылықтары мен кемшіліктері*
  - 2.3. *Дәрілік заттарды қабылдауды бақылау*
- Қорытынды
- Пайдаланылған әдебиеттер

Дәрі – дәрмекті ағзаға енгізу жолдары

Энтералды	Сыртқы	Бүріккен	Парентералды
<ol style="list-style-type: none"> 1. ауыз арқылы 2. тіл астына 3. тік ішек арқылы	<ol style="list-style-type: none"> 1. теріге 2. шырышты:<ul style="list-style-type: none"> • көзге • құлаққа • мұрынға • қынапқа	<ol style="list-style-type: none"> 1. тыныс жолдары арқылы	<ol style="list-style-type: none"> 1. тері ішінде 2. тері астына 3. бұлшық ет ішіне 4. тамырға 5. күретамырға 6. қуыстарға 7. сүйек ішіне 8. субарахнойдалдық кеңістікке

Сыртқы

Ингаляция арқылы

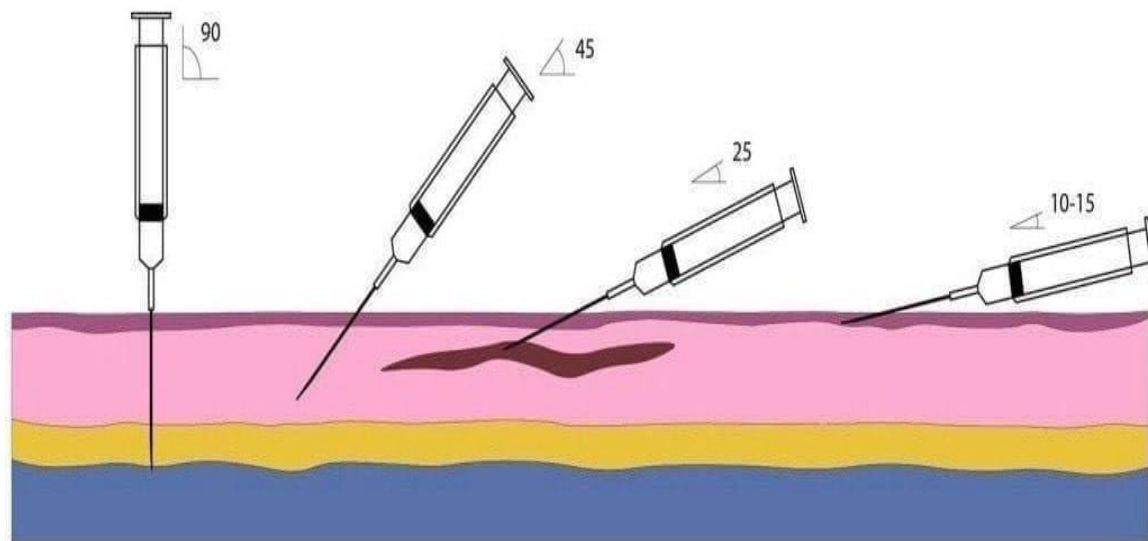
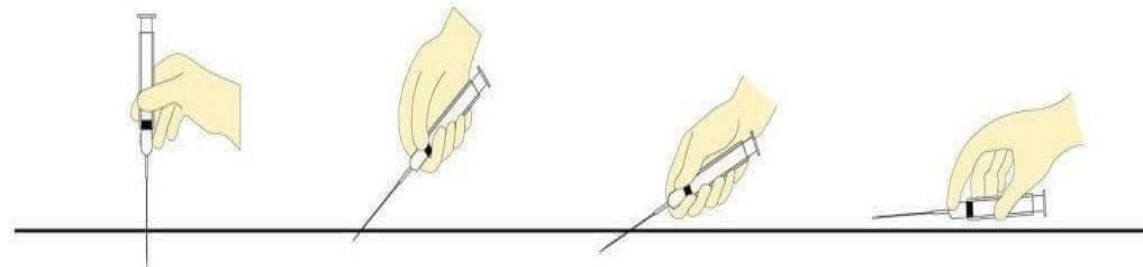
ВИДЫ ИНЪЕКЦИЙ

ВНУТРИМЫШЕЧНО

ПОДКОЖНО

ВНУТРИВЕННО

ВНУТРИКОЖНО

■ МЫШЦЫ

■ ДЕРМИС

■ ПОДКОЖНАЯ ТКАНЬ

■ ЭПИДЕРМИС

• **Энтералды жол** деп – дәрі-дәрмекті асқазан ішек трактісі арқылы енгізу. Дәрілерді энтералдық жолмен:

- Таблетка
- Ұнтақ
- Капсула
- Драже
- Тұнба

Энтералдық тәсілдің кемшіліктері:

- Асқазан органдарына баяу сіңуі;
- Асқазан, ішек сөлдерінің және өттің дәрі- дәрмектерге кері әсері;
- Дәрілер жартылай бауырға әсері;
- Дәрі- дәрмектер қанға жартылай сіңеді, сондықтан дозасын тура табу қиын;
- Дәрілердің әсері пациенттің жасына, жекелік сезімталдығына;
- Ағзаның патологиялық процестеріне тәуелді;
- Сана сезімнің жоқтығында, құсық кезінде, ауызға дәріні беруге мүмкіншілігі жоқ. Мысалы; - стрептомицин, асқазан кілегейлі қабатына сіңбейді;

- Инсулин, окситоцин асқазанды, ішекті зақымдандырады;
- Гормондар бауырды зақымдайтын әсері бар, асқазанға қатты тітіркендіргіш жағдай көрсетеді;
- Дәрілер асқазанның кілегейлі қабатына жағымсыз әсер етпеу үшін, оның сыртқы қабаттарын пленкамен жабады. Кейбір дәрілер біртіндеп сіңу үшін және жағымсыз әсер етпеу үшін көп қабатты болады;

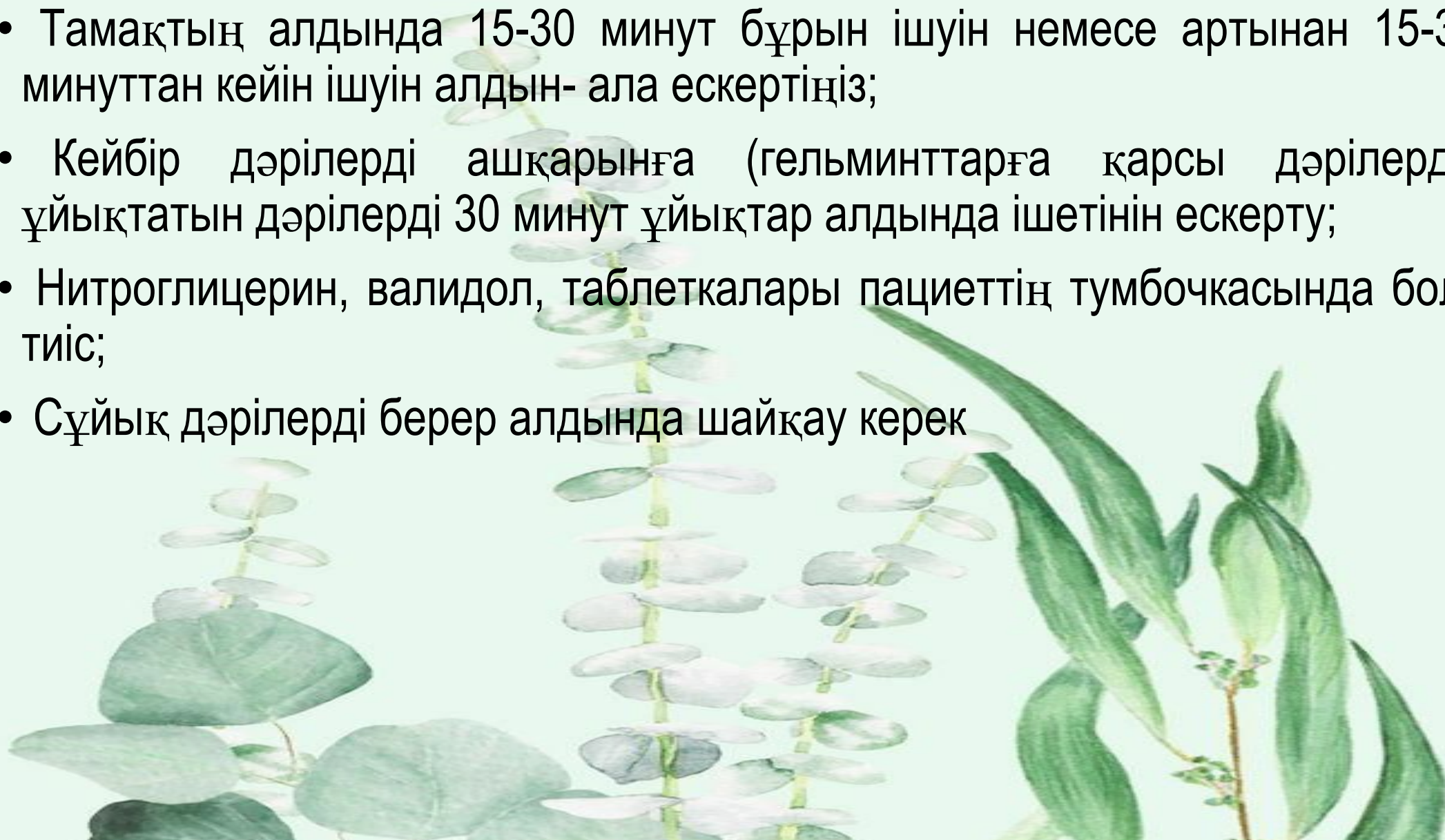
Энтералды тәсілідің артықшылықтары :

- Дәрі- дәрмектердің түрінің көбі, оларды пайдалану аса қиын емес және залалсыздандырылмаған түрде пайдалануға болады;
- Тіл астына берілген дәрілер қанға тез сіңеді, асқазан, ішек сөлдерінің және өттің кері әсерісіз;

Дәрілерді тарату ережелері

- Дәрінің заңтаңбасына назар аударып оқыңыз;
- Дәрілерді тек қана нұсқау қағазы бойынша таратыңыз;
- Дәріні немен ішетінін пациентке хабарлаңыз;

- Дәріні пациентке сіздің көзіңізше ішкізініз;
- Тамақтың алдында 15-30 минут бұрын ішуін немесе артынан 15-30 минуттан кейін ішуін алдын- ала ескертіңіз;
- Кейбір дәрілерді ашқарынға (гельминттарға қарсы дәрілерді), ұйықтатын дәрілерді 30 минут ұйықтар алдында ішетінін ескерту;
- Нитроглицерин, валидол, таблеткалары пациенттің тумбочкасында болу тиіс;
- Сұйық дәрілерді берер алдында шайқау керек

Дәрілерді ауыз арқылы енгізу

- **Мақсаты:** емдік
- **Көрсеткіші:** дәрігердің нұсқауын орындау
- **Жабдықтау:** Дәрігердің нұсқауы бойынша керекті таблеткаларды, капсулаларды, пилюлаларды, қайнатылған бір стакан суды дайындау.
- ***Іс – әрекет алгоритмі:***
  1. Дәріні нұсқау қағазы арқылы дайындау.
  2. Дәрінің нұсқаулығымен танысу.
  3. Дәрінің атын, дозасын, сақтау мерзімін тексеру.
  4. Пациентке дәрі туралы хабар беру, не үшін қолданылатынын білдіру, мақсатын айту.
  5. Қолды гигиеналық деңгеймен жуу.

- 6. Таблетка немесе капсулаларды ораудан шығару, қатты болса қайшымен кесу.
- 7. Пациенттің аузын ашуын сұрау.
- 8. Таблетка, капсуланы тілдің артына салу.
- 9. Суды беріп, дәріні ішкізу.
- 10. Науқастың жағдайын біліп, нұсқау қағазына + деген белгісін қою.

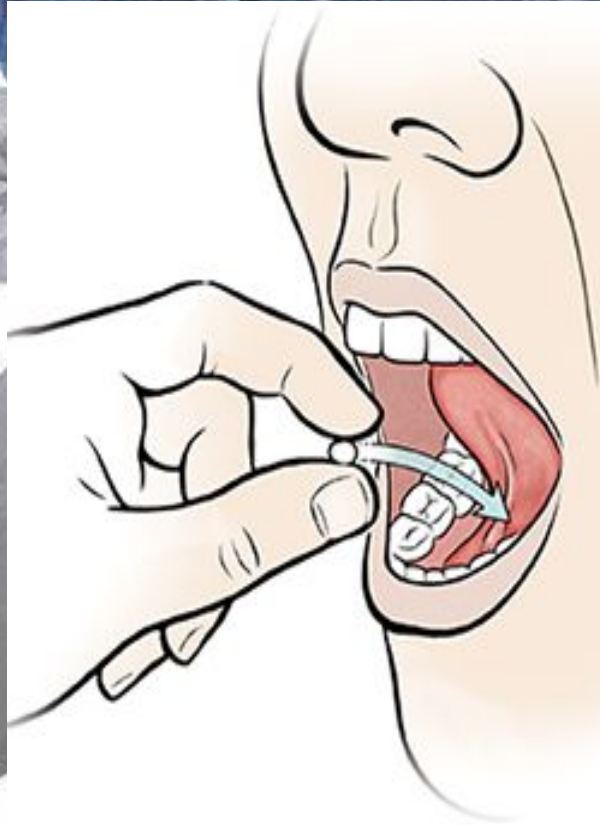

Дәрілерді тік ішекке енгізу

- Тік ішекке сұйық дәрілерді және суппозиторияларды енгізеді. Дәріні жіберер алдында тазарту клизмасын жасайды. Лимфа және көк тамыр қосындысының көптігінен дәрілер жақсы сіңеді де, жалпы қан жүйесіне барады. Бұл әдістің күрделілігі асқазанды тітіркендірмейді. Сондықтан, егер пациентте өқсу, лоқсу, өңештен өтпеген жағдайда, тік ішек арқылы енгізуге болады.

Тіл астына дәрілерді қолдану

Ауыз – қуысында қан тамырлары көп болғандықтан дәрілер тез түрде сіңеді. Мысалы, валидол, нитроглицерин жиі қолданылады. Дәріні тіл астына сіңгенше ұстайды, жұтуға болмайды, өйткені дәрінің әсері төмендейді. Тіл астына дәрілерді жиі қолдануға болмайды, себебі ауыздың шырышты қабаты тітіркенеді.

Интегралды діспен енгізу кезіндегі қолданылатын дәрілік заттардың формалары

- Таблеткалар – бір немесе бірнеше ұсақталған заттардан тұрады. Ішкі және сыртқа қолдануға арналған дәрілік форма.
- XVI ғасырда өмір сүрген швейцариялық дәрігер Парацельс алғашқы таблетканы емдік ұнтақты ылғалдандырған кезде жасаған, содан кейін оны сығып, кептірген. Желатинді капсулаларды француз Мозес 1839 жылы ойлап тапқан (ол пациенттер ащы дәрі-дәрмектердің дәмін сезінбеуін қалаған).
- 1847 жылға қарай Германиядағы фармацевт Симонен желатинді капсулаларды жасаудың жаңа әдісін - балауыз қалыптарын қолданумен ойлап тапты.

ТАБЛЕТКАЛАР ЖІКТЕЛУІ

- ПРЭССТЕЛГЕН
- ФОРМАЛАНҒАН

**АЛУ ӘДІСІ
БОЙЫНША**

- ДӨҢГЕЛЕК
- ОВАЛЬДЫ
- СОПАҚША
- КӨПБҰРЫШТЫ
- СПЕЦИФИКАЛЫҚ
ФОРМАЛАР

**ФОРМАСЫ
БОЙЫНША**

- ҚҰРАМЫ
БОЙЫНША:
- ЖАЙ
- КҮРДЕЛІ
- ҚҰРЫЛЫМЫ
БОЙЫНША:
КАРКАСТЫ,
БІРҚАБАТТЫ,
КӨПҚАБАТТЫ,
- ҚАПТАЛҒАН
- ҚАПТАЛМАҒАН

**КОНСТРУКЦИЯЛЫҚ
БЕЛГІЛЕРІ
БОЙЫНША**

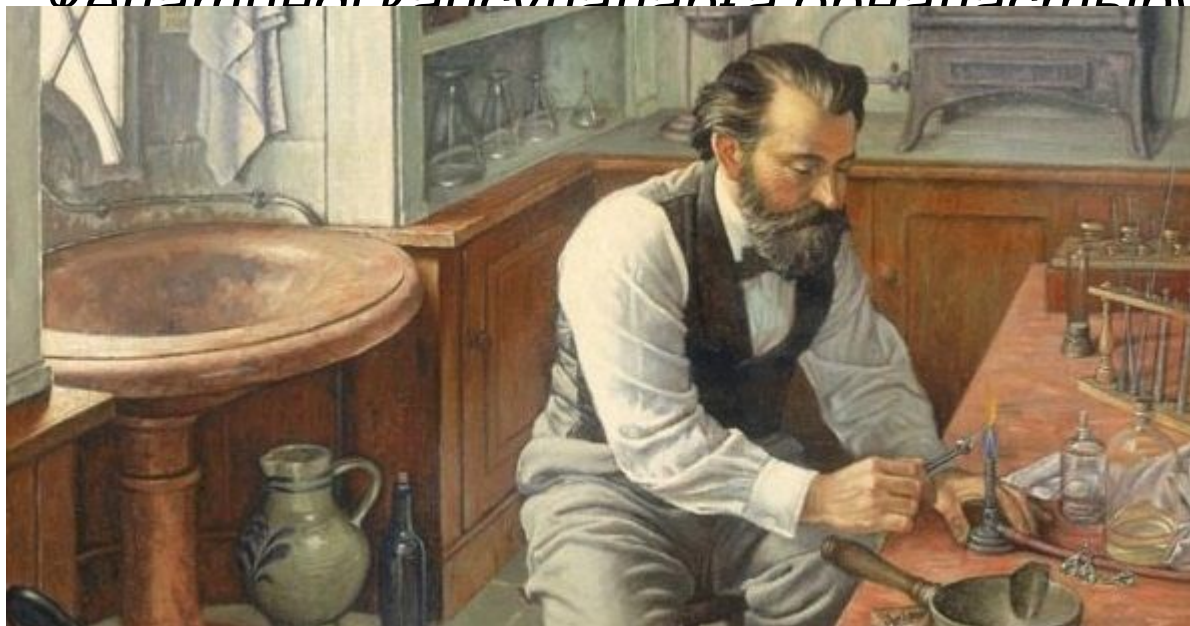
- ORIBLETTAE
- RESORIBLETTAE
- IMPLANTABULETTAE
- INJECTABULETTAE
- SOLUBLETTAE
- DULCIBLETTAE,
BOLI,
URETRATORIA,
VAGITORIA

**БЕЛГІЛЕНУІ
БОЙЫНША**

- Ұнтақтар - фармакология өндірісі шығаратын, бір немесе бірнеше ұсақталған заттардан тұратын дәрілік қалыптар. Ұнтақтардағы дәрілік заттар өте майда ұсақталғандықтан олардың фармакологиялық белсенділігі жоғары. Таблеткалармен салыстырғанда, дайындалуы оңай және сұйық дәрілік қалыптарға қарағанда тұрақтылығы жоғары болғандықтан, олар басқа дәрілік қалыптардан гөрі кеңірек қолданылады
- Ұнтақтар - ежелгі дәрілік формалардың бірі. Олардың сипаттамалары ежелгі Египет папирусында, Авиценна, Гиппократ және Диоскорид жазбаларында болған.
- Қазіргі уақытта танымал болған Довер ұнтағы (Pulvis Dowen) есірткі жөтелге кеңінен қолданылды. Оны ағылшын дәрігері Томас Довер ойлап тапты (1687-1741). Бұл препараттың негізгі ингредиенті апиын болды, сондықтан препарат есірткіден айырылған морфинге тәуелділермен танымал болды.

- Таблеткалардан алдын пайда болған- бұл пиллюля. Олардың алғаш Эберс папирусында, сондай-ақ Гален жазбаларында кездеседі. Орта ғасырларда олар фармацевтикалық шикізатты қолмен илету арқылы дайындалды. 1810 жылы арнайы таблетка жасайтын машина пайда болды. Кейінірек фармакологтар препараттың бетін капсуламен жауып, оның асқазаннан өтіп, ішекте өзгеріссіз болуына мүмкіндік берді.
- 1839 жылы француз Мозес әсіресе ащы дәрілік қосылыстарды жетімді капсулаларға орналастыруды

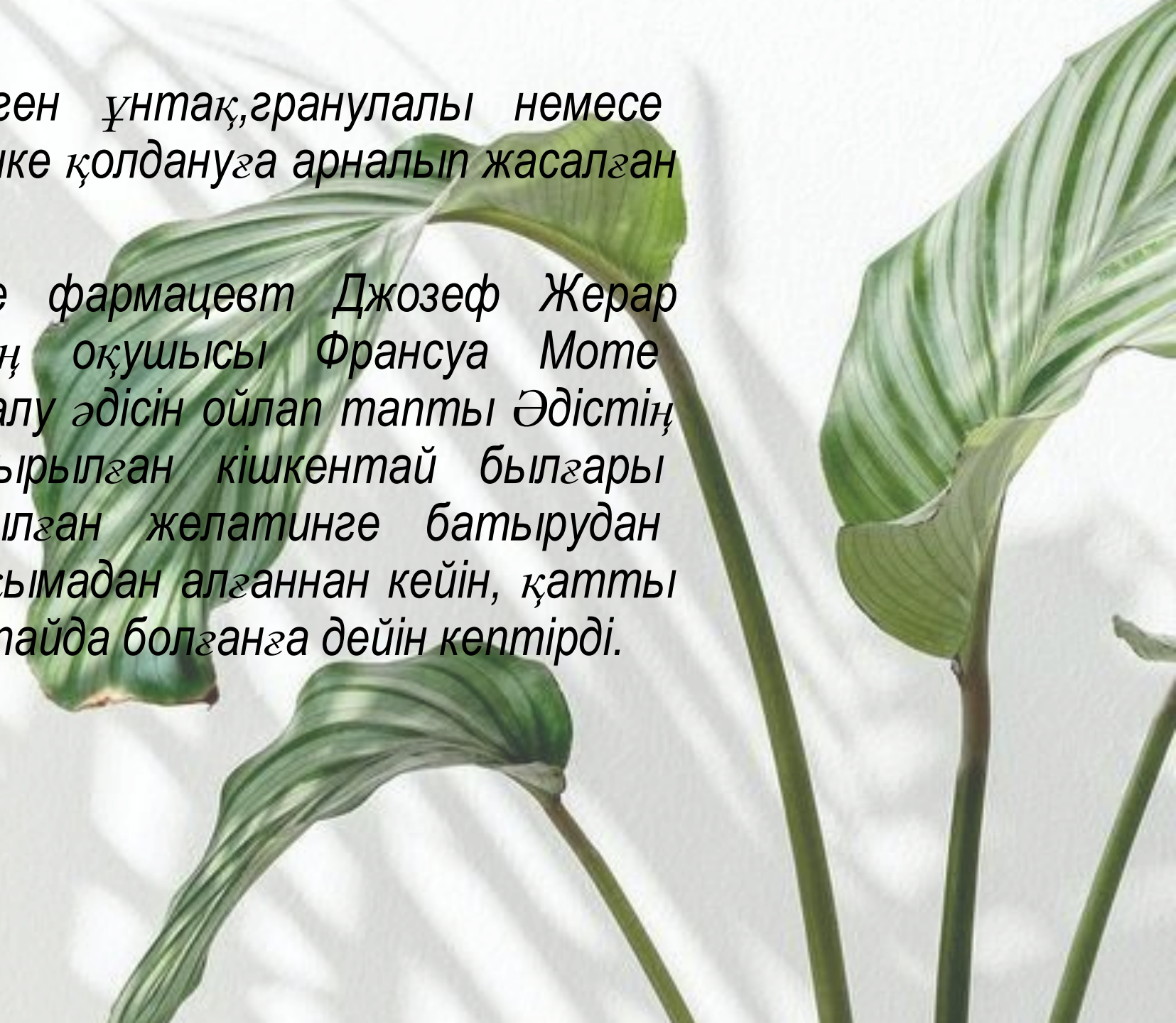
Сироптар араб дәрігерлері үшін сүйікті құрал болды. Әдетте олар балдан жасалған. XVII - XVIII ғасырларда. Қант шәрбаты Еуропада кең тарала бастады, бірақ 19 ғасырда олардың өндірісі біртіндеп төмендей бастады. олар негізінен ащы препараттардың дәмін жақсарту үшін қолданыла бастады. Сұйықтықтың ең танымал дәрілік түрлерінің бірі галеникалық препараттар болып табылады, олар атақты грек дәрігері Клавдий Галеннің (131 - 201) есімімен аталады. Олар өсімдік материалдарынан алынған сығындылар. XIV ғасырда. Раймунд Ллулл этил спиртіні ашты, оны Парацельс галендік препараттар - сығындылар мен тұнбалар негізінде жаңа дәрілік формалар жасады.

- Драже – ішке қолдануға арналған, дәрілік заттар мен көмекші заттарды қант грануласына бірнеше рет қабаттау жолымен алынған қатты дәрілік форма .Драже салмағы 1,0 г. аспауы керек.

- Капсула- мөлшерленген ұнтақ, гранулалы немесе сұйық заттар үшін, ішке қолдануға арналып жасалған қаптағыш.
- 1834 жылы Парижде фармацевт Джозеф Жерар Дюблан мен оның оқушысы Франсуа Моте желатиннен капсула алу әдісін ойлап тапты. Әдістің өзі сынаппен толтырылған кішкентай былғары қапшықты балқытылған желатинге батырудан тұрды. Сөмкені балқымадан алғаннан кейін, қатты желатинді қабыршақ пайда болғанға дейін кептірді.

Ингаляционды әдіспен енгізу кезіндегі қолданылатын дәрілік заттардың формалары

- **Фторотан** – мөлдір, иісі бар, түссіз, ауыр қозғалғыш, оңай ұшқыш сұйықтық. Бұлар газдалған дәрілер тез түрде әсері тоқтайды.
- **Турбухалер ингалятор** – қызыл түсті дозатор, оған Брайль коды ойылып жазылған. Қақпақшасы ақ түсті. Индикатордың терезесінде тиісінше 60 дозаға немесе 120 дозаға сәйкес “60” немесе “120” сандары көрініп тұрады. Ішіндегісі: ақтан ақ дерлік түске дейінгі, негізінен домалақ түрдегі түйіршіктер. Тыныс жолдарының тарылу арқылы жүретін ауруларын емдеуге арналған ингаляциялық препарат.

- Сальбутамол – құрамында ақ немесе ақ түсті дерлік суспензия бар, мөлшерлегіш клапанмен жабдықталған, түбі ішіне қарай жаншылған металлдан жасалған ингалятор. Бронхиальды демікпені емдеуге арналған препарат.

Дәрілік заттарды қабылдауды бақылау

- Дәрінің заттаңбасына назар аударып оқыңыз;
- Дәріні немен ішетінің науқасқа хабарларының;
- Дәріні пациентке сіздің көзіңізше ішкізініз;
- Сұйық дәрілерді берер алдында шайқаңыз;
- Тамақтың алдында 15-30 минут бұрын ішуін немесе артынан 15-30 минуттан кейін ішуін алдын-ала ескертіңіз;
- Ұйықтатын дәрілерді 30 минут ұйықтар алдында ішетінің ескерту;
- Аш қарынға қабылдау таңғы асқа дейін 20-60 минут бұрын қабылдау керек;

Қорытынды

Энтеральды жол - ас қорыту жолдары арқылы: ауыз арқылы - per os - пероралді; тіл астына - sub lingua - сублингуальді; тік ішек арқылы - тік ішекке ректальді, арқылы дәрі қабылдау түрі.

Ең кең таралған түрі- ауыз арқылы

Сіңу негізінен аш ішекте, сирек асқазанда болады. Эффе́кт 20-40 минут ішінде дамиды. Дәрілік формалары: таблеткалар, капсулалар, таблеткалар, ұнтақтар, тамшылар, дәрілер, қайнатпалар, сироптар. Қолдану уақыты:

аш қарынға - тамақтанар алдын 20-30 минут бұрын ; *тамақтану кезінде* - тамақ басталғаннан кейін; *тамақ ішкеннен кейін* - тамақтан кейін 15 - 20 минут; *ұйықтар алдын* - 30 минут ішінде

- қауіпсіздік пен тиімділік;
- қарапайымдылығы және қол жетімділігі;
- арнайы дағдылар мен шарттарды қажет етпейді;
- баяу, біртіндеп әсер етеді.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗ
ҒА РАХМЕТ

